

PRZYŚLUCHAĆ (61) *vb impf i pf*

impf (51), *pf* (5), *impf a. pf* (5); *pf* (tylko w znac. I.): *inf* (3), *con* (2): *LibLeg*, *Diar*, *GroicPorz* x3, *zv*, *KochSz*, [*ListyPol*, *MurzNT*, *TomZbrudzBrul*, *StryjPoczqt*]; *impf a. pf* (tylko w znac. I.) *BielKron* (3), *Mącz*, *BielSjem*.

a jasne.

inf przysłuchać (6). ◇ *praes* 3 sg przysłuchå (18). ◇ 1 pl przysłuchåmy (1). ◇ 3 pl przysłuchają (16). ◇ *praet* [1 sg m -m przysłuchåł.] ◇ 3 sg m przysłuchåł (1). *f* przysłuchała (2). *n* przysłuchało (1). ◇ 3 pl m pers przysłuchali (5). *subst* przysłuchały (2). ◇ *fut* 3 sg m będzie przysłuchåł (1). ◇ [3 pl m pers przysłuchać będą.] ◇ *con* 3 sg [m by przysłuchåł.] *f* by przysłuchała (1). ◇ 3 pl m pers by przysłuchali (4). *subst* by przysłuchały (1). ◇ *part praes act* przysłuchając (2).

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde* (trzy z niżej notowanych przykładów) – XVIII w. s.v. przysłuszać, poza tym błędnie zam. przysłuchać się.

I. pf i impf [tylko z podmiotem osobowym] *Wysłuch(iw)ać*; *audire Mącz* [w tym: czego (10)] (13) : *LibLeg* 11/185v; YA iusz iedno łbem kołyłię Dziwuiać fie co tu slyłię Bo my iedno przyśluchamy A z daleká ząglådamy *RejRozpr* G2v; *Diar* 86; KTo thedy chce wielć świådki/ ma ie pozwåć/ y łtronę przeciiv kthorey świådki wiedzie/ åby tego przyśluchåłå. *GroicPorz* x3, C2v, n4, zv; Gdy to pytanie Krol łkończył/ rozmaíte zdånie było thych ktorzy tego przyśluchåli *BielKron* 307, 218v [2 r.]; Drewniåne woyská przed tobå szykuie. Y ty fie nie wlytdź/ małzli czås łpokoyny/ Przyśluchåć tey to krotofilney woyny. *KochSz* A2; *BielSjem* 18; [*ListyPol* I 1533/35; A tak W(asza) M(ilość) wszyckę *seriem totius negocii* masz, ktorzyåm sam przysłuchåł, i zda mi się żem mało w czym wyståpił, bom dla W(aszej) M(ilości) tym pilniej przysłuchawåł. *ListyPol* II 1549/358; trade in auribus Iosue [...] polecz mv to/ a pylnye aby tego przyśluchal *TomZbrudzBrul Ex* 17/14; *MurzNT Luc* 7/1; *LorichKosz* 165v; *StryjPoczqt* 452].

Zwrot: »pilniuchno przysłuchać« (1): *Attentissimis animis audire*, *Pilniuchno przysłuchåć*. *Mącz* 444b.

II. impf [tylko 3 os.] (48) :

1. *Należć*, *przynależć*; *pertinere JanStat* (20) :

a. *O terytoriach* (15) :

przysłuchać do czego (2): *KwiatOpis* B3; Giedrus [...] zbudowåł Zåmek nåd Ieziorem Kiemont rzeczonym [...] do ktorego wlyłtki wołóści okoliczne przyśluchåły *StryjKron* 355; [Wieś Małe Choiniczki, 17-ta, [...] przysłucha do folwarku zamkowego *LustrPom* 61].

przysłuchać komu (9): Grubin Klutz. Przysłucha teras iåłno oświeconemu/ å prawie łwiętobliwemu Pånu å Pånu Woicichowu/ z Lålki Bożey Mårgrabi Bråndęburfskiemu *KwiatOpis* [C]2; Arcybiskupstwo Rickie/ Krolowi Iego M. Polfskiemu etc. ze wlyłtkimi Miåłty/ Zamkåmi/ Kluczåmi/ Stårołtwy/ Contorłtwy/ Dworåmi/ Folwårki etc. przysłucha. *KwiatOpis* [C]2, A3v, B3v, C3v, C4v, Dv. Cf *Zwrot*.

przysłuchać k(u) czemu (4): po tich ziemiach pasyemi ktore przilvlchayå kv voyewodztwv valåfskiemv *LibLeg* 11/20; yzbilczie sye dowiedziely te zyemie yako sye wsobyemayå ktore

prziŕlvchayą kv temv zamkv naschemv oczakowŕkiemv *LibLeg* 11/21, 11/20; *KwiatOpis* D; [*ListyPol* I (1540)/151].

Zwrot: »prawnie, podług prawa [komu] przysłuchać« (1:1): Tho miałto y Zamek/ I.K.M. Polŕkiemu przez iednoŕtáine Krzyzackie podánie práwnie przysłucha. *KwiatOpis* B2v, Bv.

b. O ludziach (5) :

[*przysłuchać do czego*: *LustrMalb* I 52; Tác yeŕt fumma tego/ iż Bogacze przyŕlucháyą do Piekłá/ A vbodzy [...] przyŕlucháyą do Niebá. *LuterMalPos* II 120; Zamek swego imienia aż Jurgi zakłáda, Do którego poddani jego przysłuchali, Posłuszeństwo powinne społecznie działali. *StryjPoczqt* 92.]

przysłuchać k(u) czemu (1): [*ludzie waszy*] przifzly na myasto y na domi Tatarŕskie [*tj. na mieszkańców*] Ktorzi przisluchaly ktemv Zamkv naschemv y barŕo wielkie morderŕstwa poczynily nad nymy. *LibLeg* 11/64; [Dłatego słuŕfno ieŕt/ aby ten złoczyńca chnet po vczynku onym/ w paraffy tei ku ktorei przysłucha/ s kazalnice w klátwę Chrzeŕciańŕką podan byŕ *UstKoŕciel* 120v].

przysłuchać pod co (1): Ale piŕáli wŕzytkiem Kfiázętom ktorzy pod Tyr przysłucháli o przyŕŕie Apollonowo. *HistRzym* 27v.

a. Podlegać jurysdykcji [do czego] (3) : Takiez tez do ŕádu duchownego ma przyŕluchacz oŕoba nędzna a opvŕczona *ComCrac* 20v; Aby tedy wiedzieć/ które kauzy do Duchownego práwá/ które do ŕwietkiego przyŕlucháią: [...] oznáymuiemy *SarnStat* 213, 215.

2. Być częścią, elementem, zaliczać się (12) :

przysłuchać do czego (1): [*kacerze*] ku wielu inŕzych błędow wymyŕlili to paŕmo nowych rzeczy/ ktoré do onych niedáwno pomienionych przyŕlucháią *MurzNT* 108v; [*LuterMalPos* II 160; Byŕyć w ŕtárym Zakonie chleby obliczności/ chleby poŕwiecone: ále one iż do ŕtárego Teŕtámentu przyŕluchály/ iuz ŕwoy koniec wŕięły. *WujPosN* 1584 I 245 (*Linde s.v. przysluszeć*)].

przysłuchać ku czemu (1): gdyŕz tez ten kunŕzt pływania ku rycerŕskim czwiczeniam przislucha: tedy tez maíą być biegli w pływaniu młodzięńczykowie *KwiatKsiáz* O4v; [*SenekaMymer* 1532 A3v; Przeto w tym ŕłowie Wola/ náyduią ŕie tu wŕzyŕtki rzeczy/ ktorzych nam ku ziednániu fobie niebieŕkiego błogoŕłáwieńŕtwá doŕtáią/ chociaŕby ku Wierze/ chociaŕby tez ku obyczaiom przyŕluchály *KuczbKat* 397 (*Linde s.v. przysluszeć*)].

a. O ludziach: być członkiem wspólnoty (10) :

przysłuchać do czego (6): Zydowie y kthorzy w przyrodzonym zakonye żyli poki przyŕlucháli do koŕcyołá Boŕzego. *KromRozm* III B4 marg; Zli tez do koŕcyołá przyŕlucháyą. *KromRozm* III C7 marg, D, Dv, G3; Ieŕt tu inŕzych Compánij bárzo wiele [...] ále do tych nie ták ŕię wielka zgráią ŕchodŕi/ tylko ci ktorzy w iákim innym mieŕŕie będąc/ do ich Compánii przyŕlucháią *ReszList* 171; [*AktaSynod* II 51; A mogą ŕie tez ludzie przez nieiákie znáki domyŕláć/ ktorzy to ŕá/ ktorzy do tey ludzi poboŕnych licŕby przyŕlucháią *KuczbKat* 73, 74].

przysłuchać ku czemu (4): Zkąd twirdzą [*husyci, pikarci i inni*]/ iż tylko ŕpráwiedliwi á ŕwyęci ku temu koŕcyołowi przyŕlucháyą *KromRozm* III E7v, B4v, C5v, C6v.

3. Nadawać się, być odpowiednim (3) :

a. O ludziach [ku czemu] (2) : A ktorzi ani w mowie ani wskłádaniu nieŕá richli/ ci wybornie ku gadaniem według Dialectiki przysłucháią. *KwiatKsiáz* Kv, Cv; [*ArgWykład* 41/83].

b. O ubiorze [czemu a komu] (1) : iżeby [ubiór] niebył nazbyt przeładzony [...] ale iakowy będzie rzecz/ mieycu/ czałowi/ a zwłazcza nawiętżey perfonie przysłuchał. *KwiatKsiąż* Q.

4. Odnosić się, mieć związek; *pertinere* *Mącz* (3) :

przysłuchać komu (1): *Mącz* 375b *cf Szereg*.

przysłuchać ku komu, ku czemu (2): Abowiem na tem nic nienależy/ ielli mało iest grzechow takich ludzi/ abo wiele/ gdyż krew Chrystuowa i miłosierdzie Boże/ nic kniem nieprzysłucha *MurzHist* G4; *Mącz* 22d; [Gdis ku krolowi przislucha pawloka, korona y snamye krolewskie *SprChęd* 82; *UstKościel* 52v; Liecz ta moc [...] nic fie nie doticze wrzędu Duchownego/ iako ani rzemiosło Pawła S. przysłucha co ku służebności Ewangelij/ ktora mu zaliecona była. *ConfRad* 46].

Szereg: »służyć albo przysłuchać« (1): Non vides ex inscriptione cui pertinent literae, Nie widziż z tytuła komu służy ten list albo przislucha. *Mącz* 375b.

5. [Przysługiwać [komu, czemu]: Są przeto poddani winni/ podadki/ dań cła/ zwierchności fwey/ ktorey to przysłucha/ dawać/ iako służebnicce Bożey *UstKościel* 88v; Bo ta cześć zapłacenia za grzechy gorłkiei mece/ y przelaniu przedrogiel krwie všmierzyciela naffego Iesu Chrystuła/ tylko przysłucha *UstKościel* 121v.]

6. Wyraża przypisywane komuś lub postulowane właściwe postępowanie lub obowiązki: należy, trzeba, godzi się (10) :

przysłucha na kogo, na co (*W przem*) (4): *LibLeg* 11/14; *KwiatKsiąż* L2, L4v; Neque boni, neque liberalis functus est officio, vel etiam officium viri, Dopuscił fie tego co ná dobrego człowieka nie przysłucháło. *Mącz* 140c.

przysłucha komu (4): A nawięcey to Krolom á Xiążętom przysłucha yżeby wrycerftwie nietilko wyćwiczeni á biegli/ ále też zawzdy pogotowiu byli: [...]. Czo yż tak w Krolach á w Xiążętach ma być/ y iż im to nawięcey przislucha. *KwiatKsiąż* Mv, H3, M2.

cum inf w funkcji podmiotu (2): przislvchaly [lege: przysłucha li] tho na wafżh myefkayancz znamy wthakowey łaskawey przyjazny panyfthwv y poddanem naffchim fkodi takowe [...] czynycz *LibLeg* 11/141; *KwiatKsiąż* L4v; [*UstKościel* 51].

Ze zdaniem podmiotowym [z zapowiednikiem: to; iżeby] (4): też to nieprzysłucha yżeby szyrmierz ku potkaniu [...] w długiey doctorowskiej z fzerokimi rękawami szacie miał przyść. *KwiatKsiąż* Qv, Mv, M2, Q.

Szeregi: [»przysłucha a jest potrzeb«: Przysłucha a iest wielka potrzeb/ ku nawroceniu Chrześciańkiemu albo pokućie/ [...] o łaskę a miłosierdzie Boże [...] wzywać *UstKościel* 51.]

»nie przystoi ani przysłucha« (1): Abowiem to nieprziftoi ani przislucha yżeby miłtrz w żakowskiej fzkolie miał w koronie/ albo wpodbitey łobolami szacie siedzieć *KwiatKsiąż* Q.

W przem (1) : Abowiem to przysłucha ná dobry rozum/ ony też dobrá zbierać/ ktorych drudzy zaniechiwaią *KwiatKsiąż* L4v.

Synonimy: II.1., 2., 4. *należć*; 3. *godzić się*; 4. *dotykać się*; 6. *godzi się, można, należy, przysłusza, przystoi, trzeba*.

Formacje współrdzenne cf SŁUCHAĆ.

Cf PRZYŚLUCHAJĄCY, PRZYŚLUCHANIE, PRZYŚLUCHANY

